

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Sententia negativa præfertur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

an ficut attributa addunt ad essentiam perfectionem aliquam absolutam, virtualiter distinctam a perfectione essentiae: ita etiam relationes, praeter absolutam perfectionem essentiae, quam implicite includunt; insuper ratione conceptus relationis, & quatenus sunt puri respectus ad terminum, vel (ut alij loquuntur) secundum rationem ad, explicitam perfectionem aliquam relativam, virtualiter distinctam a perfectione essentiae, vel solum absolutam perfectione gaudeant.

Partem affirmativam tenent Suarez lib. 3. de Trinitate capit. 9. & 10. Granada tomo 3. in 1. partem, tract. 3. disp. 5. sect. 2. Valentia, Arrubal, Ruiz, & ex nostris Ledesma de divina perfectione quaest. 3. art. 2. & Gonzalez hic disp. 6. sect. 2.

Sententiam negativam in schola Divi Thomae communior est, eamque defendunt omnes fere antiqui Thomistae; quibus subscribunt pluras ex Recentioribus, quos citant & sequuntur Salamancaenses hic disp. 6. dubio 2. Unde fit.

§. I.

Sententia negativa praesertim.

Pro igitur, divinas relationes non addere perfectionem relativam ad essentiam.

Hanc conclusionem videtur docere D. Thomas variis locis, praesertim quaest. 2. art. de potentia art. 5. & infra quaest. 42. art. 4. ad 2. ubi asserit, relationem secundum rationem sui generis, & in quantum est relatio, non habere quod sit aliquid, sed solum quod sit aliquid; ex quo infert, quod quicquid dignitatis & perfectionis habet Pater, habet & Filius. Et ibidem docet perfectionem & dignitatem in Divinis pertinere ad essentiam, & non ad relationem. Quod etiam docuit Augustinus lib. 7. de Trinitate cap. 1. & 6. ubi ait, *Bonitatem & magnitudinem perfectionis in Divinis, non relative, sed ad se dici*. Ex quibus verbis hoc potest argumentum confici: Relationes ad essentiam nihil addunt absolutum, ratione ab illa distinctum: Sed ex Augustino ratio perfectionis in Deo, non relative, sed absolute dicitur: ergo relationes divinae non addunt perfectionem ad essentiam, ratione ab illis distinctam.

Praeterea suaderi potest conclusio ratione quam insinuat S. Thomas hic art. 2. ubi hoc discrimen inter relationem & alia praedicamenta constituit, quod in aliis generibus a relatione, etiam propria ratio generis accipitur secundum comparationem ad subjectum, sed ratio propria relationis non accipitur secundum comparationem ad illud in quo est, sed secundum comparationem ad aliquid extra. Quorum verborum sensus non est (ut aliqui male interpretantur) quod relatio in quantum talis, & prout ab aliis praedicamentis distinguitur, non inharetens subjecto, sed illi tantum assistens, ut de relationibus divinis olim fingebat Gilbertus: sed intendit S. Doctor hanc differentiam inter relationem & alia praedicamenta statuere, quod alia praedicamenta respiciunt subjectum ratione sui, in illo sistendo, & ponendo in illo aliquid, per quod subjectum se habet ad se & non ad aliud; ut patet in quantitate, quae secundum primam rationem ponit in substantia extensionem partium, per quam illam perficit in se & ad se: relatio vero, non respicit subjectum, ratione sui, & sistendo in illo, seu ponendo in illo aliquid, per quod sit tale in se & ad se, sed ordinando illud

Tom. II.

ad terminum, & ratione ipsius termini.

Ex qua doctrina Angelici Praeceptoris, hoc potest in favorem nostrae sententiae & conclusionis formari argumentum. Ratio perfectionis debet sumi per respectum ad subjectum inspectum ratione sui: At relatio nullum sibi peculiare subjectum respicit ratione sui, in illo sistendo, sed ratione termini seu correlativi; cum eo ipso quod conceptus aliquis relativus sit, etsi subjectum respiciat, debeat illud respicere ordinando illud ad terminum, & ratione ipsius termini: Ergo nihil relativum potest ex se obtinere rationem seu conceptum perfectionis; & consequenter relationes divinae, ex vi proprii & relativi conceptus, non addunt perfectionem ad essentiam divinam. Minor, & utraque consequentia patent. Major autem, in qua solum potest esse difficultas, sic ostenditur. Perfectio debet respicere subjectum perfectibile, per commensurationem cum illo: At nisi subjectum ratione sui respiciat, non commensuratur cum illo, sed cum termino, qui est ratio respiciendi subjectum: Ergo ratio perfectionis debet sumi per respectum ad subjectum, inspectum ratione sui, & non ratione alterius.

Tertio suaderi potest conclusio. Si relationes adderent perfectionem ad essentiam, illi etiam adderent bonitatem; nam bonum & perfectum convertuntur, ut docet D. Thomas supra quaest. 5. artic. 3. Sed relationes divinae non addunt bonitatem ad essentiam: Ergo nec perfectionem. Major patet, Minor probatur primo. Si relationes adderent bonitatem ad essentiam, cum talis bonitas non esset bonitas medij, esset bonitas ultimi finis: At non possunt addere bonitatem ultimi finis; alias darentur plures ultimi fines relativi, quod nullus concedit, sicut nec plura relativa principia: Ergo divinae relationes non addunt bonitatem ad essentiam, sed infinita solum essentiae bonitate gaudent.

Secundo probatur eadem Minor. Si bonitas realiter multiplicaretur in personis divinis, illae possent dici tres boni, non solum adjectivè, sed etiam substantivè; quia significatum tam materiale quam formale hujus nominis, *bonus*, multiplicaretur: Sed tres personae divinae non possunt dici tres boni, sicut nec tres magni, substantivè, ut docet Augustinus 5. de Trinit. cap. 8. his verbis: *Magnus Pater, magnus Filius, magnus Spiritus Sanctus: non tamen tres magni, sed unus est magnus. Et bonus Pater, bonus Filius, bonus Spiritus Sanctus: nec tres boni, sed unus est bonus.* Ergo bonitas non multiplicatur realiter in personis divinis.

Tertio eadem Minor ostenditur ratione à priori. In tantum aliquid est bonum & perfectum, in quantum est in actu existentiae, vel ad illam ordinem dicitur ut docet S. Thomas supra quaest. 4. art. 1. & quaest. 5. art. 1. Sed divinae relationes, ratione sui, neque sunt in actu existentiae, neque ordinem dicunt ad illam, sed solum ratione essentiae divinae quam includunt: Ergo ratione sui non dicunt bonitatem, sed solum ratione essentiae. Major patet: Minor etiam, quantum ad primam partem, constabit ex dicendis articulo sequenti, ubi ostendemus relationes divinas non gaudere proprijs existentijs relativis, sed per absolutam divinae naturae existentiam in illis inclusam existere. Probatur verò quantum ad secundam: Relatio (ut supra dicebamus) secundum sibi propria nihil respicit, nisi ordinando ad terminum, quia totum ejus esse est ad aliud se habere: At existen-

Bb iij

tiam suam ad terminum ordinare non potest, quia existentia relationis non est ad terminum, sed ad subiectum: Ergo ratione sui, & quatenus est purus respectus ad terminum, seu ut alij loquuntur, secundum rationem ad ordinem ad existentiam non dicit.

Denique probari potest conclusio ex absurdis & inconvenientibus, quæ sequuntur ex adversa sententia. Nam eo ipso quod tres perfectiones relativæ in divinis personis admittantur, necessario concedendum est, cuilibet ex illis deficere aliquam perfectionem, quæ in suo conceptu nullam imperfectionem, includit: At hoc cum summa perfectione, & summa divinarum personarum æqualitate non congruit: Ergo ex adversa sententia sequitur, quolibet personarum non esse summè perfectam, nec alteri in perfectione summè æqualem. Major patet: Patri enim non convenit filiatio, nec Filio paternitas, nec Spiritui Sancto paternitas & filiatio, nec consequenter perfectio relativa cuilibet personæ propria, & alteri incommunicabilis. Minor vero, quantum ad primam partem, probatur. De ratione summè perfecti est omnem continere perfectionem, quæ in suo conceptu nullam dicit imperfectionem: Ergo si Filio v. g. desit aliqua perfectio relativa, quæ in Patre reperitur, & quæ in suo conceptu nullam includit imperfectionem, Filius summè & adæquate perfectus non erit. Imo nec ipsa divinitas erit forma summè perfecta: hæc enim forma summè perfecta non est, quæ subiectum summè & adæquate non perficit, & quæ illi omnem perfectionem non tribuit: Sed essentia divina summè & adæquate Filium non perficit, nec illi relativam paternitatis perfectionem communicabit: Ergo forma summè perfecta non erit.

Neque valet si dicas: de ratione summè perfecti esse, quod contineat omnem perfectionem absolutam, non autem relativam: quia sicut de ratione relationis, ita & de essentia perfectionis relativæ est incommunicabilitas. Non, inquam, hoc obstat: nam vel perfectio relativa paternitatis v. g. aliquam in suo conceptu includit imperfectionem, vel non; Si primum, non poterit esse formaliter in Patre, in quo nulla potest reperiri imperfectio. Si secundo, non potest habere repugnantiam cum perfectione relativa filiationis: habere enim repugnantiam & impossibilitatem cum aliqua perfectione, quæ nullam imperfectionem includit, imperfectio est.

Secunda etiam pars Minoris suadetur. Primò ex Augustino relato, qui ut salvet æqualitatem personarum divinarum in magnitudine, negat dari in Deo tres magnitudines: Ergo sentit cum multiplicatione reali magnitudinis aut perfectionis, summam æqualitatem inter divinas personas non posse subsistere.

Secundo, Quod gaudet perfectione essentialiter distincta à perfectione alterius, necessario comparatur cum illo ut excedens & excessum, asserente Philosopho, species esse sicut numeros, inter quos, cum essentiali differentia, æqualitas numerica intercedere nequit: Sed eo ipso quod paternitas sit perfectio relativa, realiter à filiatione distincta, essentialiter distinguitur à perfectione filiationis: Ergo hoc ipso æquales esse non possunt, nec summa Filii cum Patre in perfectione æqualitas subsistere. Unde etiam ex adversa sententia sequitur, tres personas Sanctissimæ Trinitatis esse quid majus & perfectius, saltem extensive, quam unam tantum: quod expressè negat

A Augustinus lib. 6. de Trinitate cap. 8. & lib. 20. cap. 1.

Respondet Suarez ubi supra, hæc inconvenientia non sequi ex sua sententia: quia licet perfectio relativa, quam paternitas addit supra essentialiter, non sit in Filio formaliter, in illo tamen reperitur eminenter, ratione essentia: quæ illi communicatur à Patre.

Sed contra primò: De ratione summè perfecti est continere perfectissimo modo omnem perfectionem, quæ in suo conceptu nullam imperfectionem includit: Sed modus continendi perfectionem aliquam formaliter simul & eminenter, perfectior est quam modus illam continendi solum eminenter, quando talis perfectio potest nudari ab omnibus imperfectionibus: Ergo de ratione summè perfecti est continere formaliter omnem perfectionem, de cuius conceptu imperfectionis non est; & consequenter ratione solius continentia eminentialis perfectionis relativæ, quæ in paternitate includitur, non salvatur Filium esse summè & infinite perfectum.

Confirmatur: Ens summè perfectum aliter debet continere perfectionem, de cuius conceptu imperfectionis non est; ac illam, quæ in suo conceptu involvit imperfectionem: Sed hæc continere debet eminenter: Ergo alteram debet continere formaliter.

Præterea, Deitatem continere eminenter paternitatem, est continere illam per modum principij radicalis illius; hæc enim eminentialis continentia, causalitatis esse non potest, sicut illa quæ convenit omnipotentia respectu creaturarum: Sed Deitas, ut convenit Filio, & prout illi per æternam generationem communicatur, non est radix paternitatis, cum illam præsupponat in aliquo priori originis: Ergo Deitas, ut est in Filio, paternitatem, ejusque perfectionem relativam, eminenter non continet.

Denique non salvaretur perfecta æqualitas Filij cum Patre, si Filio deesset formaliter aliquod attributum, quamvis illud haberet eminenter seu radicaliter, ratione essentia, in qua tanquam in radice continetur: quia perfectio absoluta, prout in se, differt à seipsa prout contenta in causa, seu radice: Ergo pariter non subsistet perfectio Filij cum Patre æqualitas, si illi desit formaliter perfectio relativa paternitatis, quamvis illi conveniat radicaliter seu eminenter, ratione essentia: quæ illi à Patre communicatur: quia similiter, in sententia quam impugnamus, perfectio relativa paternitatis, prout in se, differt à seipsa, prout contenta in essentia divina, tanquam in radicali principio.

Respondet secundo Granadus, loco supra citato, salvari in ejus sententia summam Filij perfectionem, & perfectam ejus cum Patre æqualitatem: quia Filius non solum eminenter seu radicaliter continet perfectionem relativam paternitatis, ratione divinitatis quæ illi à Patre communicatur, sed etiam aliquo modo formaliter, eo quod per circumfessionem (id est reciprocam & mutuum unius personæ in alia existentiam) Filius sit in Patre, ut terminis in principio, & Patet in Filio ut principium in termino, juxta illud Caroli Joani. 14. *Ego in Patre & Pater in me est.*

Sed hæc etiam solutio non satisfacit: esto enim quod paternitas sit in Filio per circumfessionem non tamen perficit illum formaliter, alioquin illum Patrem constitueret: Ergo ratione illius, Filius non constituitur summè perfectus, nec consti-

quenter saluatur perfecta ejus cum Patre æqualitas. Hæc ultima consequentia patet, altera verò probatur: Filius enim non potest constitui summè perfectus, nisi à forma, seu à perfectione, ipsam formaliter percipientem.

Confirmatur: Si aliqua perfectio absoluta competere Patri formaliter & intrinsicè, non verò Filio, etiam per circuminfectionem esset in Filio, Filius non esset summè perfectus formaliter, nec Patri in perfectione æqualis: Ergo iste modus habendi perfectionem relativam paternitatis, non est sufficiens, ut in Filio saluatur ratio summè perfecti, & perfecti ejus cum Patre æqualitas.

§. II.

Satisfit objectionibus Adversariorum.

Obijciunt in primis Adversarij quædam Conciliorum & Sanctorum Patrum testimonia, in quibus tres subsistentiæ divinarum personarum vocantur perfectæ. Sic enim habetur in 6. Synodo actione 4. *Credimus Divinitatem Patris, & Filij, & Spiritus Sancti esse in tribus perfectis subsistentiis.* Similia verba referuntur actione 18. in dicto Constantini Pagonati

Verum hæc ne leuiter quidem attingunt notitiam sententiam. Nam, ut initio articuli diximus, non negamus subsistentiæ & relationes divinas, nec ut virtualiter ab essentia distinctas, dicere perfectionem: sed contendimus perfectionem illam non esse relativam, & virtualiter distinctam à perfectione essentiæ, sed absolutam & indistinctam à ipsa perfectione essentiæ, quæ in illis includitur.

Obijciunt secundo celebre Damasceni testimonium libro 1. de fide cap. 11. dicentis. *In proprietatibus paternitatis, filialitatis, & processions secundum causam & causalem (seu causatum) & personalem perfectionem (id est existentiæ modum) differentiam intelligimus.* Quibus verbis aperte videtur admittere differentiam in proprietatibus seu relationibus divinis, quantum ad perfectionem: & per consequens plures perfectiones relativas in personis divinis. Unde Clichtoveus ejus Commentator, in commentario ad hunc locum dicit: *ob hujusmodi differentes proprietates, personalis invenitur in Divinis perfectio.*

Respondeo Damascenum per perfectionem personalem non intelligere perfectionem relativam, seu quæ conveniat relationibus & personis ex propria linea, sed ipsam perfectionem absolutam essentiæ, quæ ut inclusa in personis divinis, & diversimodè ab illis modificata, seu ut in illis habens diversum existendi modum, personalis appellatur, & quodammodo in illis diversificatur, saltem quantum ad modum habendi. Quod autem hæc interpretatio sit legitima, patet tum ex illis verbis Damasceni: *Personalem perfectionem, id est existendi modum:* tum ex ejus Commentatore, qui post verba relata, statim subdit: *Nam principalior est existendi modus Patris, quæ à nullo est, quam cæterorum duorum, qui ab eo sumunt originem; & principalior item modus subsistentiæ Filij, & ratione ordinis perfectior, quam Spiritus Sancti ab eo procedentis &c.* Quibus verbis aperte declarat, per perfectionem personalem, quam ex Damasceno in divinis personis admittit, se nihil aliud intelligere, quam ipsam perfectionem absolutam, divinæ naturæ; quæ quæ est in Patre à se, & à nullo habita, ac tantquam fontali principio Divinitatis, Pater dicit aliquam primatum, saltem originis, qui non con-

venit Filio; & ratione ejus à S. S. Patribus major illo appellatur, juxta illud Jo. 14. *Pater major me est.*

Obijcies tertio: *Mysterium Trinitatis dicit summam & infinitam perfectionem in Deo:* Sed illud relationes divinas, quibus personæ constituuntur, includit: Ergo divinæ relationes dicunt summam & infinitam perfectionem in Deo. Minor constat, Major probatur. Naturam divinam esse tribus suppositis communicatam, est maxima perfectio; & propterea essentia creata, ratione suæ finitatis & imperfectionis, unitantum potest supposito communicari: Sed mysterium Trinitatis consistit in hoc quod natura divina tribus suppositis communicetur: Ergo illud dicit summam & infinitam perfectionem in Deo.

Unde Cyrillus lib. 2. Theauri cap. 1. *Non potest esse perfecta Divinitas, nisi Filium habeat, & fructum ex se pariat.* Et D. Thomas quæst. 9. de potentia artic. 5. ad 23. *Ad perfectionem (inquit) Divinitatis pertinet ut sint plures modi existendi in Divinitate, scilicet sit ibi à quo alius, & ipse à nullo, & alio quis qui est ab alio: non enim esset omnimoda perfectio in Divinis, nisi esset processio Verbi & Amoris.* Et hic quæst. 27. art. 2 ad 3. dicit: *In ipsa perfectione divini esse continetur & Verbum intelligibiliter procedens, & principium Verbi.*

Confirmatur ex eodem Angelico Doctore, qui opusc. 1. contra errores Græcorum cap. 7. asserit Patrem sine Filio non esse perfectum, nec Patrem & Filium sine Spiritu Sancto; refertque Athanasium dicentem, Patrem sine Verbo fore mutum, & utrumque sine Spiritu Sancto non esse vivum. Et quæst. 9. de potentia art. 5. ad 24. dicit: *Non potest Patri esse plenum gaudium de seipso, nisi in Filio: sicut nec homo de seipso gaudet, per conceptionem quam de seipso habet.* Cui consonat illud Zenonis Veronenis: *Latatur Pater in alio se, quem genuit ex se.*

Ad objectionem respondeo, distinguendo Majorem: *Mysterium trinitatis dicit summam perfectionem, se tenentem ex parte naturæ divinæ, quæ tribus personis communicatur, concedo Majorem: provenientem à relationibus divinis, quæ sunt termini divinæ communicationis & fecunditatis, nego Majorem.* Ut enim supra ostendimus, tota perfectio quæ in mysterio Trinitatis relucet, se tenet ex parte naturæ divinæ, quæ summè & infinite perficit divinas personas, non verò ex parte relationum, quæ sunt puri respectus ad terminum & correlativum, & puri termini divinæ fecunditatis & naturæ, qui nullam addunt perfectionem, sed tantum dant illi subsistere incommunicabiliter, quod (ut infra ostendemus) nulla perfectio est: in hoc enim quod est alteri non posse communicari, nulla relucet perfectio. Unde ad probationem Majoris, eodem modo distinguo: *Majorem naturam divinam esse tribus suppositis communicatam, est maxima perfectio: se tenens ex parte rei communicatæ, concedo Majorem: se tenens ex parte relationis & modi quo communicatur, nego Majorem; & coacta Minori, distinguendum est Consequens, distinctione Majoris.*

Solutio est D. Thomæ quæst. 2. de potentia art. 5. in corp. ubi postquam dixit quod paternitas non est in Filio, propter oppositionem paternitatis & filialitatis, subdit: *Nec tamen sequitur, quod quamvis paternitatem Filius non habeat, quam Pater habet, aliquid habeat Pater, quod non habet Filius: nam ipsa relatio secundum rationem*

175

176

177